

КАТЕГОРІЯ ІННОВАЦІЙНА СИЛА КРАЇНИ

Ярема Т.В.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

м. Ужгород, Україна

CATEGORY THE INNOVATION FORCE OF THE COUNTRY

Yarema T.

Uzhhorod National University

Uzhhorod, Ukraine

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена визначенню сучасних тенденцій стабільного інноваційно-економічного зростання країни. Надано аналіз наявним в економічній літературі визначень поняття інновацій. Обґрунтуванню необхідності введення в науковий обіг категорії інноваційна сила країни.

ABSTRACT

This article focuses on the definition of the current sustained economic and innovative growth trends of the country. An analysis of the existing definitions of “innovations” in the economic literature is presented. The necessity of the introduction into scientific circulation the category innovative strength of the country is justified.

Ключові слова: інновації, національна інноваційна система, інноваційний потенціал країни, інноваційна сила країни.

Keywords: innovations, national innovation system, innovation potential of the country, innovation force of the country.

Постановка проблеми. Стабільне економічне зростання всіх суб'єктів глобального господарства та визначення їх перспектив розвитку значною мірою залежить від ефективності та динамізму інноваційної системи. Багато вчених займалися аналізом теоретичних основ інноваційної могутності та її ролі для країни або ж досліджували різні критерії її виміру та формували рейтинги за якими ранжували держави. Проте теоретична та методологічна незавершеність економічних досліджень, недосконалість сутнісна визначеність поняття інноваційності суб'єктів світового господарства в аналізі міжнародних економічних відносин зумовили необхідність введення в науковий обіг нових визначень категорії “інноваційна сила країни” в аналізі конкурентно-інноваційних відносин на макрорівні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед наукових праць, в яких досліджуються теоретичні основи поняття сутності інноваційності національної економіки можна виділити таких вчених-економістів, як: Ротшильда К., Улмера М., Чугаєва О., Заяць О., Шумпетера Й., Друкера П., Фрімена К., Лундвалья Б., Нельсона Р., Меткалфа С., Фурмана Д., Портера М., Стерна С.

Мета дослідження. Введення в науковий обіг категорії “інноваційна сила країни”, який більш глибоко охарактеризовуватиме інноваційно-конкурентні відносини між країнами.

Виклад основних результатів дослідження. У світлі нашого дослідження, ми стверджуємо, що сьогодні будь-який суб'єкт глобального господарства досягає успіху та займає лідерські позиції на світовій арені лише завдяки неухильному інноваційному розвитку. Більшість вчених-економістів одностайні в твердженнях, що інноваційність економічної системи є передумовою для завоювання

лідерських позицій у світовому господарстві. На протязі останніх років інноваційність країни перетворилась в синонім розвиненість країни, яка вказує на успіх в економічному зростанні. Проте сьогодні не багато країн і міжнародних інтеграційних об'єднань мають потужну інноваційну силу та ефективно використовують її. Зважаючи на вказані причини, дослідження економічної сутності категорії інноваційна сила країни та інноваційна сила міжнародного інтеграційного об'єднання є надзвичайно актуальним.

Ротшильд К., вказує на те, що люди можуть використовувати силу, що сприятиме зміні ринкового механізму, але прагнення до сили є так само чинником мотивації, як і прагнення до економічного багатства [1, С. 7-17]. Улмер М. розглядає силу як мету будь-якої економічної діяльності, в тому числі і інноваційної [2, С. 337-346]. Чугаєв О. наголошує на тому, що сила – це як універсальний критерій економічного успіху та складова цільової функції всіх економічних суб'єктів глобального господарства. До того ж стверджує, що сила в процесі її реалізації може бути конвертована в певну кількість багатства, обсяг якого залежить від конкретних історичних умов розвитку світового господарства [3, с. 46]. Заяць О. аргументовано доводить, що всі суб'єкти глобального господарства наділені потенціалом до нарощення сили (як економічної так і інноваційної), яка відображає процес конкурентної боротьби у різних формах протидії та співробітництва за лідерські позиції в світовому господарстві [4, с. 69].

Незважаючи на численні дослідження інновацій та їх широке використання в усіх сферах життя, вперше термін “інновація” був введений в науковий обіг лише в 1911 році австрійсько-американський

економістом Шумпетером Й. (1883-1950), який у своїй роботі “Теорія економічного розвитку” зробив акцент на інноваціях та стверджував, що вони викликають динамічність економічного зростання, у якому нові технології замінюють старі. Шумпетер Й. наголошував, що інновація – це будь-які покращення. На його думку, впровадження інновацій – це єдина функція, яка є фундаментальною та революційною в економіці. Тобто, турбулентність інноваційних трансформацій є новою парадигмою в сучасному світовому господарстві. На його думку, економічне зростання держави слід розглядати як процес якісних змін, що зумовлений інноваціями [5, С. 89-95]. Відповідно до цього, ним було визначено п'ять основних форм інновацій, що можуть бути реалізованими на практиці, а саме:

- товар: впровадження товарів (продуктів), які є новими для споживачів або ж вищої якості ніж їх попередні аналоги;
- процес: впровадження нових методів виробництва для конкретних галузей або ж економічної діяльності, в яких вони використовуються;
- джерело постачання: використання нових джерел постачання сировини, незалежно від того чи вже існує це джерело чи його необхідно зробити;
- бізнес-модель: відкриття нових ринків збуту, тобто ринку на який конкретна галузь виробництва країни, про яку йде мова раніше не виходила, незалежно від того чи існував цей ринок;
- злиття та поглинання: впровадження нових форм конкуренції, що призводить до структурних змін в галузі.

Американський вчений-економіст, Друкер П. (1919-2005), розглядав інновації як незвичайний засіб економічних суб'єктів, за допомогою якого вони досліджують та створюють зміни в економічній системі [6, С. 172-175]. У цьому контексті необхідно зауважити, що без поширення і використання ні товар ні послуга не вважаються інновацією, тобто поширення має важливе значення. Портер М. професор Гарвардської школи бізнесу, американський економіст, у своїй роботі “Конкурентна перевага країн” (1990) [7] аргументовано доводить, що в наш час можливість отримати конкурентну перевагу та лідерство за допомогою дешевої робочої сили чи економії від масштабу – це старі парадигми, які витіснені і зазначає, що в сучасних економічних реаліях єдиний та дієвий спосіб здобути лідерство у будь-якій сфері міжнародної економіки можливо лише за допомогою інновацій.

За визначенням ОЕСР “термін інновації – це впровадження нового або значно покращеного продукту (товару чи послуги), або процес, новий метод маркетингу або нова організація методів в діловій практиці, організація робочого місця або зовнішніх зв'язків” [8, с. 46]. Організація економічного співробітництва і розвитку виділяє чотири типи інновацій: продукту (товару або послуги), процесу, маркетингу і нововведення в організації виробництва.

На нашу думку, інновації, які сприятимуть економічному розвитку суб'єктів глобального господарства – це не разова подія, а постійний практи-

чний процес, який впливає на здатність економічних суб'єктів ефективно взаємодіяти, а результат вказує на їх інноваційний потенціал та силу.

Вищенаведене, свідчить про те, що наукова дискусія активно розвивається навколо визначення інновацій та сили, так як воно несе в собі фундаментальне змістовне навантаження для економічного зростання будь-якого суб'єкта глобального господарства в умовах четвертої індустріальної революції. Для обґрунтування необхідності введення в науковий обіг категорій інноваційна сила країни розглянемо спочатку наявні в сучасній економічній науці дефініції інноваційності країни.

Економічна наукова література, свідчить, що інтенсивність інноваційного розвитку країни залежить від взаємодії між приватним сектором та державною політикою (між акторами, які беруть участь в інноваційній діяльності суб'єкта глобального господарства), ефективного використання якої призводить до сприятливого інноваційного клімату в країні, який істотно впливає на покращення добробуту нації. В останні роки, розуміння ролі інновацій для економічного зростання національної економічної системи стало очевидним. Отже, можна стверджувати, що інноваційний потенціал країни – це здатність генерувати нові ідеї, які сприятимуть розвитку і зміні економічної парадигми нації та трансформуватимуть конкурентні переваги.

Вітчизняні та зарубіжні вчені розглядають близькі до інноваційної сили країни поняття, такі як, інноваційна потужність країни, інноваційний потенціал країни, інноваційний розвиток країни, інноваційна могутність країни, інноваційна спроможність країни, інноваційна система, інноваційний клімат країни, інноваційне середовище, інноваційність країни, інноваційний статус країни, інноваційні переваги країни тощо.

Англійський економіст, Фрімен К., у своїй роботі “Технології і економічний перфоманс: уроки Японії” (1987), стверджував, що інноваційна система країни – це мережа установ у державному та приватному секторі діяльність яких ініціює, імпортує, модифікує та розповсюджує нові технології [9]. Шведський професор-економіст, Лундваль Б., обґрунтовує національну інноваційну систему, як взаємозв'язки і взаємодію у виробництві, розповсюдженні, використанні нових та економічно корисних знань в межах кордонів країни [10]. Нельсон Р., американський економіст, у праці “Національні інноваційні системи: порівняльний аналіз”, доводить, що національна інноваційна система – це сукупність економічних суб'єктів, взаємодія яких визначає результати інноваційності [11]. Англійський вчений Меткалф С., розглядав національну інноваційну систему як, набір окремих інститутів, які спільно та окремо сприяють розвитку і розповсюдженню нових технологій [12, С. 409-512]. Отже, що національні інноваційні системи мають надзвичайно важливе значення, так як інноваційний успіх країни залежить від ефективної та синергетичної діяльності, розуміння цього може допомогти політикам визначити сильні і слабкі сторони та в резуль-

таті отримати нові конкурентно-інноваційні переваги та наростити інноваційну силу країни. Фурман Д., Портер М., Стерн С. розглядають національний інноваційний потенціал як, здатність країни виробляти та комерціалізувати потік інноваційних технологій у довгостроковій перспективі [13, С. 899-933]. Практично немає держав, які не шукали б шляхів розвитку, удосконалення на нарощення інноваційного потенціалу. Світовий досвід показує, що національні економіки, які розвиваються інноваційно (Сінгапур, Сполучені Штати Америки, Гонконг, Німеччина, Велика Британія, Франція, Австралія) своїм прикладом доводять, що саме інновації є тим рушієм який допомагає стати світовим лідером.

Ми вважаємо, що введення до міжнародної економічної теорії категорії “інноваційна сила країни” допоможе більш глибоко охарактеризувати змістовне значення інновацій для суб’єктів макrorівня глобального господарства. Залучення цієї категорії надаватиме характеристику економік з позиції впливу та сили, так як інноваційна сила країни – це багатогранна категорія, яка залежить від багатьох детермінант, які важко класифікувати. Така інтерпретація надасть можливість робити висновки щодо розподілу інноваційної сили між економічними суб’єктами різних рівнів, при аналізі як поточного стану так і майбутніх перспектив розвитку світового господарства.

Інноваційна сила країни є базовою категорією в дослідженні динаміки розвитку інновацій, що являє собою систему з діалектичним механізмом взаємодії, взаємозв’язку і колоборації детермінант її формування.

Висновки. Інноваційна сила країни є феноменом сучасного періоду розвитку глобального господарства. Її характерними рисами є впровадження і поширення інновацій в глобальному інноваційно-конкурентному просторі, що в результаті призводить до економічного зростання будь-якого суб’єкта світового господарства. Проте, інновації як зближують суб’єктів глобального господарства, так і призводять до нарощення міжнародної економічної конкуренції, і в цьому полягає діалектична суперечливість інноваційної сили.

Література

1. Rothshild K. Power in Economics. Publisher: Penguin, 1971. 366 p. P. 7-17.
2. Ulmer, M. Some reflections on economic power and economic theory. *De Economist*. 1959. P. 337-346. DOI: <https://doi.org/10.1007/BF02192715>
3. Чугаєв О. Економічна сила країни в глобальному господарстві: дис. д. е. н.: 08.00.02 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2018. 638 с.
4. Заяць О. Глобальні виміри конкурентної сили міжнародних інтеграційних об’єднань: дис. д. е. н.: 08.00.02 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2020. 444 с.
5. Sledzik K. Schumpeter’s view on Innovation and Entrepreneurship. *Electronic Journal*. 2013. P. 89-95. DOI: 10.2139/ssrn.2257783
6. Drucker P. Innovation and Entrepreneurship. *The Academy of Management Review*. 1987. Vol. 12. P. 172-175. DOI: <https://doi.org/10.2307/258006>
7. Porter M. The competitive Advantage of Nations. New York: Free Press, 1990. 865 p.
8. Organisation for Economic Co-operation and Development and Eurostat Oslo Manual Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data. 2005. 165 p. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264013100-en>
9. Freeman C. Technology and Economic Performance: Lessons from Japan. London, 1987. 155 p.
10. Lundvall B. National Innovation Systems: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning. London, 1992. 342 p.
11. Nelson R. National Innovation Systems: A Comparative Analysis. Oxford: Oxford University Press, 1993. 541 p.
12. Metcalfe S. The Economic Foundations of Technology Policy: Equilibrium and Evolutionary Perspectives. *Handbook of the Economics of Innovation and Technological Change*, 1995. P. 409-512
13. Furman J., Porter M. & Stern S. The determinants of national innovative capacity. *Research Policy*. 2002. Vol. 31. P. 899-933. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0048-7333\(01\)00152-4](https://doi.org/10.1016/S0048-7333(01)00152-4)